

БОРИС СТОЈКОВСКИ

ПРАВОСЛАВЉЕ И ОМЛАДИНА

Зборник са Међународног омладинског конгреса

ПРАВОСЛАВЉЕ, ОМЛАДИНА И БУДУЋНОСТ РУСИЈЕ

Одржан у Санкт Петербургу 3-5 марта 2005.год.

У име Светог Преподобног Серафима Виноцког, а у организацији Савеза православне интелигенције (Общественная организация *Собор православной интеллигенции*) одржан је од 3-5 марта протекле године Међународни омладински конгрес *Православље, омладина и будућност Русије*. У организацији је учествовало још неколико угледних руских културних и духовних институција, попут Санкт-Петербуршке Духовне академије и семинарија, Државног универзитета технологије и дизајна, као и Државног универзитета културе и уметности.

На радном заседању Конгреса било је представљено готово 200 радова из бројних области. Учествовали су представници осам епархија Руске православне цркве московскога Патријархата, као и скоро 50 доктора наука или кандидата за то звање, потом представници различитих друштвених и професионалних удружења. Готово 70% учесника су били млади људи, млади научни радници, као и студенти. Са Конгреса је објављен зборник који ће бити у кратком приказан у наредним редовима.

Својим поздравом и благословом скупу се писменим путем обратио и Његова светост патријарх Московски и све Русије Господин Алексеј II који је истакао да је овај скуп сабрала љубав, како према Отачаству, тако и Руској цркви. Духовној мајци народа.

Након тога у зборнику почиње део уводних речи где се налазе обраћања неких високих достојанственика РПЦ, као и власти.

О саборност и његовом значају за руски народ у уводној речи говорио је ректор Санкт-Петербуршке Духовне академије и семинарија Високопреосвећени архиепископ тихвински Константин Горјанов. Он је истакао и потребу да се Русија духовно обнови после атеистичке большевичке диктатуре која је готово осам деценија подјармљивала руски народ. Повратак младих у цркве и њихово активно укључивање у њен живот су изузетно битни. Црква мора младима и преко веронауке, али и путем савремених медија приближити православну веру, да не би одговоре на нека животна питања нашли даље од своје Цркве и Бога, чиме би отишли на странпутицу. Школа, уз веронауку, нужно је да на подвизима руских предака, патриотски васпита омладину.

На крају излагања владика Константин је благословио скуп и пожелело учесницима сваку срећу у раду.

О духовном стању у руском народу, са посебним освртом на распрострањене разводе бракова, абортуса, као и глобализацију и стварање глобалног *Дизниленда* говорио је архиепископ кемеровски и новокузњецки Софроније. Он је одмах понудио и решење. У његовој епархији изучава се православна и национална култура, где се омладина васпитава у љубави према Христу и Мајци Русији. Он се, попут његовог претходника, осврнуо на потребу да се чује глас РПЦ и да се омладина приближи Цркви.

Поред ових високих јерараха Руске цркве, један државни функционер се обратио скупу, у питању је председник Комитета за науку и виоко школство Администрације Санкт Петербурга г. А. Д. Викторов. Он је укратко истакао да постоје нека питања на која Устав и државна власт нема јасне одговоре. Питања морала, спречавања порока и друге. Ту се отвара место Цркви.

Архимандрит Назарије, настојатељ Светотројицке Александро-Невске лавре код Санкт Петербурга такође је дао своју уво-

дну реч, у којој је закључио да се мора ићи за Христом. Осврнуо се и на Украјину и Грузију, приметивши, како су оне независне сада и како се удара на бастионе Православља, управо по крилатици *Завади, па владај*. У истом контексту поменуо је и бившу Југославију.

Последње две уводне речи припале су проректору Државног универзитета технологије и дизајна Н. М. Ашнину, као и финансијској директорки Пиваре *Балтика* госпођи Е. В. Азиминој. Обоје су, иако ближи природним наукама, истакли значај људскости и духовности.

После ових речи, уследило је, и на Конгресу и у зборнику, неколико краћих предавања. Е. В. Романов, ректор горепомеутог Државног универзитета технологије и дизајна говорио је о неопходности да обнова руског друштва иде паралелно и технолошки и хуманистички. Успротивио се да реформатори руске државе и система школство мењају противно духу Русије и њене традиције. За њег главни задатак данас јесте да се створи будућа друштвена елита Русије. Заложиио се за борбу против пушења, дроге и других порока и за јаку улогу Цркве у обнови земље.

Депутат Руске думе и уредник часописа *Руски дом* из Москве господин Крутов одржао је предавање истакавши да ће руско питање бити главно у наступајућем столећу, што је и наслов текста у зборнику. Жестоко је критиковао данашњу власт у Русији, упитавши зашто РПЦ нема места у Министарству спољних послова? Позвао је руски народ и државу да се врате традицији, Православљу, а да не иде за влашћу коју је назвао непринципијелном. Заложиио се за предмет у школама под називом *Основе православне културе*, супротставивши се глобализму и анационалним тежњама, као и модерном екстремном секуларизму.

Истакнути православни интелектуалац и један од највиших функционера у Сабору православне интелигенције А. Н. Швечиков имао је излагање које је последње у овом уводном делу. Он је, цитирајући Достојевског, али за нас можда и важније оца Јустина Поповића сумирао претходно речено, што је и заједничка порука свих, да је будућност Русије на Христовом путу.

Први део овога зборника, као и једна од тема на коју су се могли писати радови јесте *Православље и национална безбедност*

Русије. Нећу се задржавати, ни овде, нити у другим деловима, на интерпретацији сваког посебног рада, већ ћу интерпретирати неке глобалне закључке и тезе.

У овом делу се, великом броју чланака, истиче значај Цркве у Руској армији, чиме би се, уз технолошко осавремењавање, значајно подигла борбена готовост и изашло из кризе. О томе има неколико чланака, а међу ауторима су и студенти руских војних академија. Улога Цркве и православног васпитања, као и патриотизма грађеног на царској руској и православној традицији изнимно је битно да би се управо млади регрути и студенти војних академија усмеравали на прави пут. На тај начин, херојство руских војника би било воспостављено у правом смеру, *За веру, цара и Отечество!* Што није само слоган, већ и назив једног од радова Самусенка, предавача са једне од војних академија.

Овај одељак је и за нас Србе несумњиво значајан. Наиме, управо се овде налазе радови наша два представника на овом, као што видимо, врло уваженом и великом скупу. Ради се о директору, широј јавности, нажалост, мало познатог, Центра за истраживање православног монархизма Ненада М. Јовановића, и сарадника реченога Центра Марка Димитријевића. Димитријевић је у тексту који је критички интониран према либералној демократији позвао на јединство Цркве и Државе, и на правно уређење државе управо по мерилима традиције и духовности, истичући да Христос мора бити мерило свега живућега. Православље, као основу друштва, па и безбедносних питања, истиче и Јовановић, упозоравајући на заблуде совјетства и југословенства, као и лажне маске демократије. Ова два млада интелектуалца и још двоје људи које ћу поменути касније, били су једини глас српске интелигенције на овом Конгресу, што је заиста алармантно, јер питања која су разматрана на овом скупу се тичу и могу се пренети и на нашу земљу, а учесници су заиста крем руске интелигенције.

Поручник Каплиев у свом есеју *Кавкаски крст*, као и потпуковник Каплин, баве се територијалним проблемима Русије, док се Каплин ближе бави Украјином. Овај одељак говори и о тешком положају Руса у Летонији, проблему исламизације у Русији, где аутор истиче (ради се о академику Руске академије православља Попову), да се руски народ не помиње у уставима и да Федерација даје муслиманским народима посебне државе (републике).

Значај младих и у историји, пре свега у Другом светском рату, и данас, истиче се кроз примере рускога херојства младих (чак и деце), али и значај Руске православне цркве данас, где би и млади морали имати своје место.

За нас је такође изнимно битан чланак А. Н. Пугачева *Конфликт на Косову и Метохији*. Аутор је са Факултета за међународне односе и врло реално сагледава ситуацију на Косову и Метохији након агресије НАТО 1999. истичући тежак положај преосталих Срба који се сабирају око СПЦ. Помиње и великолабанске аспирације, али и страх од даљег распарчавања СЦГ и региона. Нуди решење у виду слабог савеза Србије, Црне Горе и Косова и Метохије, или кантонизацију. Садашњу Државну заједницу сматра лабилном конфедерацијом, а страхује и од сукоба у Рашкој, тј. Санцаку.

Закључује Пугачев су у питању последице мешања са стране у унутрашња питања суверене државе и да то у перспективи има стварање Велике Албаније.

Свакако да је ово једна горка пилула за све нас да се о нашем кључном питању расправља, а да се нико из наших државних структура не појављује са радом о овој теми.

Други део овог обимног зборника (456 страница), има назив *Православље и предузетништво*. Низ предавача са Универзитета у Санкт-Петербургу, као и представници неких компанија, као *Наммер ГМБХ* из Кијева, истичу у радовима који се тичу односа православља и економије и бизниса значај хришћанских вредности у модерном предузетништву. Насупрот садашњем схватању бизниса и економије, православне и хришћанске вредности, као и у осталим друштвеним сегментима, имају значајно место и могу допринети само оплемењивању економије, која, као и у ранијим периодима треба да буде на Славу Божију. Н. В. Сомин са Института за информатичке проблеме РАН износи из историје низ примера православних радничких братстава.

Summa summagum овог, иако мање обимног одељка, јесте да се на библијским и православним основама могу сазидати и економија и бизнис на добробит и послодаваца и радника. Од оних који имају капитал очекује се да буду добри домаћини и ктитори храмова.

Вредносне оријентације и начин живота омладине је тема наредног одељка у зборнику и једне целине на самом Конгресу. Сам назив нас упућује на теме.

Руски човек, посебно млади, онолико је утврђен у својој личности, колико је учвршћен у традицији православнога хришћанства. Али, данашње поимање религије код младих је ипак проблематично. Иако се 50% младих од 17 до 30 година изјашњава као верујуће, свега три процента учествује у црквеном животу. Још је проблематичнији других 50%, то су они који се религиозно колебају или нису верници. У Летонији је такође религиозност младих на врло ниском ниову, иако се опет натполовична већина изјашњава као верујући, чак 46,2% верује по сопственом убеђењу, а 11% следи Цркву. Основа психолошког здравља младих морају бити православне и националне вредности. Узор могу бити младима и Новомученици и остали Светитељи Руске цркве. Индикативно је да у овом одељку преовлађују радови студената најразличитијих факултета. Они веома рационално сагледавају духпвне проблеме младих и *мутацију духа*, како то наводи аутор једног од чланака студент Димитријев са Филолошког факултета Универзитета у Санкт Петербургу.

Антихришћански утицаји глобализма, затим бројне секте, надасве сатанистичке, утичу на изузетно малу религиозност код младих, која на ступњевима вредности има просечну оцену свега 1,6. Патриотизам има просечну оцену нешто већу 3,9. Поред тога, САД и западни систем вредности, попут истополних бракова, па и интернет, за неке ауторе имају погубан утицај на руску омладину. Међу наркоманима и самоубицама такође је највећи проценат оладине.

Драгана Керкез, филолошкиња, наша трећа представница на овом великом Конгресу, критички се осврнула на *Феминистичко богословље*, зборник о положају жене у Српској православној цркви, који је изашао у Новом Саду 1999. године. Ауторка наводи антихришћанску и антицрквену црту која прожима овај зборник, нападајући, као жена, феминизам.

Породица и Црква имају битну улогу у одређивању вредности младих људи, је такође један од закључака, наравно уз хришћански фундамент. То је и конклузија и премиса у бројним члан-

цима. То је и јединствен одговор на проблеме и тешко стање, надасве духовно, које прати економско. Помињао сам просечну оцену на скали вредности религиозности и патриотизма. Моралне вредности су по свим прорачунима и истраживањима од 1992-2003 знатно опале у систему вредности код младих.

Православни светоназор, посебно ослобођен лицемерја (занимљива студија В. Н. Томалинцева) најбољи је пут уцрковљења и одуховљења руске омладине, закључак је који се да извући из овог дела зборника са Конгреса *Православље, омладина и будућност Русије*.

Православље и култура је 4. део и тема о којој се могло писати и говорити на овом скупу. У овом одељку разматрају се бројне теме, од теме васкрсења у делима неких америчких мислиоца (О. Н. Бондарева, сарадница на катедри за философију и културологију Републиканског хуманитарног института), па све до једне теме о медијима. Проблем необјективности медија и неаргументоване критике Цркве укратко се обрађује у делу студента Орловског универзитета Борисова. Модерна култура и друштво које теже *вери без Цркве и религији без Бога* и детрадиционализација друштва су теме којима се у овом врло свестраном и занимљивом делу зборника посвећује велика пажња.

У низу радова са овог Конгреса, који су и објављени у материјалу, третира се неопходност православног и богочовечанског погледа и на културу, где се понављају закључци и ранијих излагача из других одељака.

Неколико философских, па и радова који третирају уметност (прилог о хорском певању, православној духовној музици) налазе се у овом одељку. Књижевност, како класици, тако и модерна (наравно у критичком тону) заступљени су. Соловјов и Толстој су незаобилазне теме, као и њихови религијски и философски погледи на свет. Неки радови студенткиња и студената бројних руских факултета тичу се постмодерног друштва, његовог отпадања од своје традиције, а излаз се види у повратку особеном руском менталитету и православној вери. Сличан је закључак и оних који се баве питањима вере и личности. У овом одељку своје место је нашао и руски писац Коњајев са својом причом *Толерантност братоненавидения*.

Доценткиња Факултета историје руске културе О.О.Лихавчева бави се једном веома савременом темом, темом православља на интернету. Слична је и тема уредника Православног информационог центра *Ваиа*

А.А.Луцко, студенткиња сант-петербургшког Факултета историје и теорије светске културе омладину сматра наследницом руске традиције.

Средњевековна византијска уметност, као и савремена руска религиозна се такође обрађују, са аспектима на мозаик Сан Витале у Равени и модерни иконопис у граду на Неви.

Место Свете горе Атонске се такође обрађује. Истиче се несумњив и неупитан значај Атоса за руску духовност.

Немања С. Мрђеновић, сарадник поменутога Центра за истраживање православног монархизма из Београда, настањен у Аустралији послао је на Конгрес рад на тему *Православље и омладинска култура*. Он говори о сукобу Истока и Запада, прогнозирајући да након Србије и Грузије, под удар Запада долазе Белорусија и, напослетку, *Трећи Рим*. Мрђеновић истиче да је младост дужна да се супротстави *Кока-колизацији* и наметању Новог светског поретка које, по његовим речима, почиње 1789. и Француском револуцијом. Неопходан предуслов је, да се млади васпитавају у духу Православља. Овим радом се исцрпљују радови српских представника на овом Конгресу.

Историја уметности, њено проучавање, али и модерна уметност, поред поменуте књижевности се такође обрађује. Наравно, у њиховом односу према православљу и православној култури која се узима за образац. За највишег Уметника сматра се сам Господ Бог.

Питања духовности, затим о Оптино пустињи и њеном значају за руску духовност, као и још питања из књижевности и уметности, затим занимљив оглед о Толкину и неколико радова о омладини и традиционалној култури завршавају овај најсвестранији и најобимнији део зборника.

Пети и последњи део односи се на православно васпитање и образовање, што је и назив овог дела. Третирају се питања православља и хришћанског погледа на свет у школи. Између осталог и

питање сексуалних односа омладине, где се имплицира целомудреност, односно апстиненција пре брака. Питање брака и мушко-женских односа се третира на још места, као и породица, где се истиче значај хришћанског погледа на свет по овим питањима као предуслов опстанка и правилног васпитавања омладине. Сем тога, хероизам и његови примери који се могу учити у школи се напомињу.

Улога Руске православне цркве у образовном систему и васпитавању деце и омладине тема је приличног броја радова, као и односи цркве и државе по питањима школског система. А неколико радова се односе на рад, превасходно црквени, са децом ометеном у развоју и другим посебним потребама. Један рад конкретно се односи на питање оцрковљења деце са оштећеним слухом.

Образовање и васпитање у војсци је такође тема, која се у неколико подудара са ставовима изреченим у првом делу зборника.

А. К. Колоченко, проректор Академије педагошког образовања (постдипломског) поднео је рад на тему *Психичка безбедност омладине*. Психолошко сазревање деце из православног светоназора је основна тема овога рада. Супротставља се православном погледу на свет девијантан начин понашања (болести зависности, наглашена сексуалност, итд), карактеристичан за атеистичке идеологије, пре свега за Русију после 1917. године.

Делатност Фонда *Руска цивилизација*, белоруске омладине, као и неких братстава се такође обрађује. Искуство ових и бројних других организација које се баве мисионарским и просветно-образовним радом има несумњив значај за православно васпитање и образовање, као и целокупан духовни развитак омладине.

Наравно, закључак и овог последњег дела, врло је близак и има исто исходиште као и други. Савремена омладина једино кроз православно васпитање и постојање, наравно и национално, може наћи смисао свог битисања.

Овим се исцрпљује садржај овог опширног зборника, који сам овде само у најопштијим и најкраћим могућим цртама приказао. Недостатак простора ме спречава да детаљно анализирам сваки рад са Конгреса, али се надам да ће ми време дозволити да поједине радове анализирам и прикажем, зато што то несумњиво завређују.

Изузетно велики број квалитетних радова и високи интелектуални, морални, духовни и научни квалитет учесника препоручује овај зборник и његове поруке и поуке за разматрање свакоме, посебно јер се ту налазе бројна горућа питања људског постојања и саме суштине нашег бивствовања.